

Xuanzang – mannen, myten och Färden till Västern

År 629 lämnade den buddhistiske munken Xuanzang illegalt Kina för att via Centralasien ta sig till buddhismens hemland Indien. Sexton år senare, efter många strapatser, återvände han till Kina och mottogs då av en enorm folkmassa. Xuanzang kom att bli Kinas mest kände munk genom tiderna, inte minst därför att han också förekommer som en fiktiv gestalt i den berömda romanen *Färden till Västern*.

TEXT: PETER SIVAM

År 645 återvände munken Xuanzang till huvudstaden Chang'an efter sin pilgrimsresa till Indien. Enligt Xuanzangs biograf var vägarna så fyllda av människor, utanför såväl som innanför murarna, att Xuanzang, med sitt tillfälliga följe, inte lyckades ta sig förbi stadsporten som planerat. Man fick helt enkelt vänta utanför portarna i något dygn tills det värsta tumultet hade lagt sig.

Sexton år tidigare hade Xuanzang lämnat Kina, men inte alls på samma storslagna sätt som Tripitaka, munken i *Färden till Västern*, till vilken Xuanzang fungerat som inspirationskälla. I den här artikeln hoppas jag kunna visa att parallellerna mellan romanen *Färden till Västern* och den historiske Xuanzangs färd till Indien troligtvis är betydligt fler än vad som först möter ögat. För att kunna göra detta mer lättöverskådligt behöver vi se närmare på Xuanzangs bakgrund och resa till Indien. Vi behöver också göra klart för oss hur verket *Färden till Västern* (*Xiyouji*) vuxit fram under loppet av flera sekel innan det fick sin slutgiltiga form under 1500-talet, med Wu Cheng'en som författare.

Romanen och dess bakgrund

Det torde inte vara någon större överdrift att påstå att romanen *Xiyouji* är en av Kinas mest lästa och omtyckta. Den är en av de "Fyra stora" romanerna. De andra är *Berättelser från träskmarkerna* (*Shuibu zhuan*), *Drömmar om röda gemak* (*Hongloumeng*) och *Berättelser om De tre kungadömena* (*Sanguo yanyi*). Gemensamt för dessa fyra verk är att de alla är skrivna på ett språk som låg nära det talade för tiden.

I *Xiyouji*, som ordagrant betyder En uppteckning över färden till Västern, beskrivs hur Tang-dynastins andre kejsare ger i uppdrag åt Xuanzang att bege sig till den västra

himmelen för att där hämta buddhismens heliga skrifter – till gagn för hela folket.

Vi får sedan följa Xuanzang under hela den farofyllda färden från huvudstaden Chang'an till Buddhas land och tillbaka. Med sig har Xuanzang fyra övernaturliga varelser som hjälper och skyddar honom från demoner och andra farligheter. Den förste av följeslagarna är Kung Markatta – Sun Wukong – en apliknande varelse med övernaturliga krafter som med sin list, fräckhet och lojalitet blir en oundgänglig hjälp för Xuanzang under resans gång. I början av Xuanzangs pilgrimsfärd, och innan de två har mötts för första gången, ligger Kung Markatta fjättrad i en stenkista på ett berg – ett straff för det tumult han ställt till med uppe i himmelen.

Sedan har vi Galten – Zhu Bajie – som en gång var general i himmelen innan han blev förpassad därifrån på grund av att han gjort närmanden mot Jadekejsarens dotter. Som framgår av namnet liknar han i denna existens en galt – på grund av att hans ande förrrade sig in i en dräktig sugga återföddes han som en grisliknande varelse. Galten är känd för att gärna ge efter för frestelser, såväl kulinariska som erotiska. Samtidigt är han en väldig kämpe med en kratta som favoritvapen.

Den tredje livvakten är Sandmunken – Sha Wujing – som liksom galten en gång varit befälhavare i himmelen, men som blivit deporterad till jorden på grund av en sönderslagen ovärderlig vas. På jorden har Sha Wujing blivit en människoätande demon som lever i en flod. Han kan fortfarande slåss med ett himmelskt ursinne och då med en hillebard, men är den av Xuanzangs följeslagare som gör minst väsen av sig.

Munkar poserar framför en staty av Xuanzang framför Stora vildgås-pagoden i Xi'an. Pagoden byggdes 652 med kejsarligt stöd för att förvara de skrifter Xuanzang fört hem från Indien. I början på 700-talet revs dock den ursprungliga och ersattes av den nuvarande. Foto Bertil Lundahl.

Gemensamt för alla tre är alltså att de har hamnat i onåd hos Jadekejsaren och att de blivit övertalade av bodhisattvan Avalokiteshvara att bistå och skydda Xuanzang under hans pilgrimsfärd till Indien. I gengäld kanske de kommer att få sina fall omprövade.

Den fjärde följeslagaren är en drake som slukat munkens häst och förvandlat sig till en kopia av hästen.

Efter otaliga motgångar och äventyr återvänder gruppen till Chang'an med alla de heliga skrifterna som de skulle hämta i den västra himmelen. Eller, rättare sagt, nästan alla skrifterna. Mer om det senare.

Den första tryckta versionen av denna berättelse, så som vi nu känner den, utkom anonymt år 1592, men har tillskrivits poeten Wu Cheng'en som dog tio år innan boken publicerades.

Ungefär fyrahundra år tidigare, under Song-dynastin, utkom två versberättelser om Xuanzangs färd till Indien. Till sin hjälp har han en apa med övernaturliga krafter. Men det är ännu inte Sun Wukong vi möter i denna berättelse.

Ytterligare ett steg mot Ming-dynastins version tas under Yuan-dynastin (1279-1368) då Galten dyker upp i ett drama om Xuanzangs färd till Indien. De flesta litteraturvetare tycks vara ense om att denna berättelse, liksom många andra i Kina, sakta formats och omformats av sagoberättare som uppträdde överallt i städerna. Vi ska strax undersöka vad som kan ha tjänat som inspiration för dessa okända författare.

Munken och pilgrimsfärden

Xuanzang föddes år 602 utanför Luoyang och var i stort sett jämgammal med Tang-dynastins andre kejsare, Li Shimin. Xuanzangs namn vid födelsen var Chen Yi och han härstammade från en ämbetsmannasläkt med många lyckosamma kandidater som vunnit ära i det kejsarliga examinationssystemet. Fadern upptäckte tidigt att Xuanzang var extremt begåvad och att han snabbt kunde memorera stora textavsnitt ur (de konfucianska) klassikerna. Det visade sig dock snart att buddhismen, som nådde sin guldålder under den första hälften av Tang-dynastin, var tilltalande för den unge gossen. Redan vid sex års ålder antogs han som novis vid ett kloster tillsammans med sin äldre bror.

På många sätt var Xuanzang ett barn av sin tid, och det märks hur händelser i landet får en direkt påverkan på hans eget liv. År 618 störtas den kortlivade Sui-dynastin och Tang-dynastin utropas.

Det dröjde dock många år innan man lyckades konsolidera den nyvunna makten, och landet härjades av inbördeskrig. Xuanzang flydde till de sydvästra delarna av Kina tillsammans med sin bror. Där tillbringade de ett antal år innan Xuanzang flyttade tillbaka norrut till Chang'an i början av 620-talet. Han var då redan fullt ut antagen som munk, och mycket tyder på att Xuanzang fattat beslutet att företa en pilgrimsresa till Indien för att söka buddhismens rötter och framför allt för att få med sig buddhistiska texter på originalspråk. Detta på grund av att Xuanzang gång på gång i sina studier slagits av diskrepanser i texterna emellan och den låga språkliga nivån i översättningarna.

Det sägs också att han inspirerades att göra resan efter att ha uppmanats till det av indiska munkar från det buddhistiska centret i Nalanda.

Ruiner i Gaochang vid Turfan där Xuanzang enligt traditionen skall ha föreläst. Foto Bertil Lundabl.

I huvudstaden Chang'an studerade han nämligen både sanskrit och tochariska. Sanskrit hade då samma ställning i klostervärlden som latinet hade i väst. Tochariska var också ett indoeuropeiskt språk som då fortfarande talades i stora delar av Centralasien, bland annat i Kuqa och Aksu i nuvarande Xinjiang i Kina. Han läste också om Faxians (c:a 337–422) resa till Indien som företogs 399–412. Faxian reste över Taklamakanöknen via Khotanfloden till Khotan. Där följde han sedan Kunlunbergen västerut och fortsatte över Pamir till nuvarande Pakistan och vidare ner till Indien.

För Xuanzangs del visade sig dock snart att den politiska situationen återigen påverkade hans liv. Det proklamerades nämligen ett allmänt förbud mot resor utomlands på grund av den känsliga situationen som rådde mellan den östturkiska federationen och det nygrundade Tangriket. Xuanzang försökte till och med söka uppskov från förbudet, men hans ansökan möttes av tystnad.

Ett tillfälle uppenbarades år 629 då skörden slog fel i delar av landet. Människor uppmanades då att tillfälligt söka sig till andra platser än huvudstaden tills spannmåls-tillgången blivit bättre.

Xuanzang utnyttjade snart denna möjlighet att ta sig åt nordväst, i Faxians spår, mot Kinas gränstrakter. I Liang-

zhou (nuvarande Wuwei), vilken var den sista större staden före öknen, stannade han en månad. Liangzhou var staden där karavaner provianterade innan de gav sig ut i öknen. Ett rykte om hans planerade resa nådde prefekten i staden som kallade Xuanzang till ett förhör där han uppmanades att vända åter till Chang'an.

Xuanzang valde då att omgående lämna Liangzhou. Med sig hade han två munkar som guider till nästa ort på färdtruten – Guazhou. Sällskapet färdades under nätterna och låg gömda dagtid. När de nått fram till Guazhou och guiderna vänt tillbaka till Liangzhou tycks det som om Xuanzang drabbats av något som kan liknas vid en depression. Han var ensam och hans häst hade dött. Samtidigt hade myndigheterna fått upp ögonen för Xuanzangs försök att lämna landet.

Som många gånger senare under Xuanzangs färd kommer hjälpen när nöden ser ut att vara som störst. Den lokale ämbetsmannen rev nämligen sönder den arresteringsorder han fått gällande Xuanzang och uppmanade honom samtidigt att snarast möjligt lämna Guazhou. Framför sig hade Xuanzang fem vaktorn som hade rests vid vattenhål i Gobiöknen. Hur skulle Xuanzang kunna klara en sådan resa på egen hand, när han var efterlyst?

Lösningen på problemen uppenbarade sig snart när

Xuanzang bad i ett tempel i Guazhou. En man som kallade sig Bandha inledde ett samtal med Xuanzang och erbjöd sig att guida Xuanzang förbi Jade-porten och de fem vaktornen när han höde om planerna att resa till Indien.

När de två männen nått fram till Jade-porten (Yumenguan) och lagt sig att sova bortom några sanddynor inträffade något oväntat. Händelsen finns beskriven i lärjungen Huilis biografi över Xuanzang:

”Då han var trött, steg han av hästen och sökte en stunds vila. Den utländske vägvisaren, som befann sig cirka femtio steg bort från Mästaren, bredde ut sin matta på marken, varpå de båda somnade. Efter en stund tog vägvisaren sin kniv i handen, reste sig upp och närmade sig Lagens Mästare. När avståndet var cirka tio steg vände han sig om. Då Mästaren inte visste vad mannen hade för avsikter och kände tvivel om det, reste han sig från sin matta och reciterade ur någon skrift och åkallade bodhisattvan Guanyin. När utlänningen bevittnat detta gick han tillbaka och lade sig.”

Nästa dag fortsatte Xuanzang ensam och Bandha vände åter till Guazhou. Bakgrunden till händelsen får vi aldrig fler detaljer om. När Xuanzang nådde det första vaktornet var han nära att träffas av pilar som avfyrades från vaktornas postering. I lärjungen Huilis biografi får vi veta mer:

”Efter detta tog han sig samman och efter att framhärdat i cirka åttio li, såg han det första vaktornet. Rädd för att de som höll utkik skulle se honom, gömde han sig i en hålighet av sand tills det blev natt; sedan när han fortsatte väster om tornet såg han vattnet; han gick ner, drack och tvättade sina händer. Sedan när han fyllde sin vattenbehållare med vatten, visslade en pil förbi och nuddade hans knä, och strax efter ännu en pil. Eftersom han visste att han var upptäckt ropade han med hög röst: ”Jag är en präst från huvudstaden – skjut mig inte!” Sedan ledde han sin häst mot tornet medan de vakthavande öppnade porten och kom ut; efter att ha granskat honom såg de att han verkligen var en präst, därpå gick de in tillsammans för att träffa vaktchefen, vars namn var Wang-siang.”

Xuanzang lyckades övertala vaktchefen att inte sända tillbaka honom och förmådde även Wang och de andra att hjälpa honom på färden framåt genom en rekommendation till befälhavaren i det fjärde vaktornet. När Xuanzang kommit dit utspelar sig nästan samma situation igen när han ska hämta vatten:

”När han kommit nästan ända fram till vattnet, kom

en pil flygande mot honom; han vände sig om och ropade som han tidigare gjort och fortsatte framåt mot tornet. Männen kom ner och han gick in i byggnaden. När befälhavaren för tornet talat till honom svarade han: Jag har för avsikt att bege mig till Indien och min väg går i denna riktningen. Wang-siang, befälhavaren för det första tornet, har sänt mig för att träffa dig.

Xuanzang togs väl om hand i det fjärde tornet. Han fick mat och dryck och hans häst fick foder och vatten. Under vistelsen i det fjärde vaktornet uppmanades Xuanzang att inte ta vägen förbi det femte tornet som befolkades av hårdföra män som säkerligen skulle skada honom. I stället skulle han ta en alternativ väg, mot en källa som kallades Vildhästkällan, cirka 50 kilometer bort.

När Xuanzang lämnade det fjärde tornet gick han in i en del av Gobiöknen som då kallades ”Shahe” – Sandfloden – på grund att sanddynorna i området var i ständig rörelse. Det var troligtvis detta fenomen, kombinerat med avståndet, som gjorde att han gick vilse. I Huilis biografi över Xuanzang kan man läsa om de många demonerna som fanns i området:

”När han kom till Sandfloden och passerade genom den stötte han på alla möjliga demoniska skepnader och märkligt oknytt, som tycktes omge honom både fram och bak. Trots att han åkallade Guanyins namn, kunde han inte bli kvitt alla av dem; men när han reciterade denna sutra (*Hjärtasutran*) så försvann de på ett ögonblick så snart de hörde orden. Närhelst han råkade i fara var det på denna han förlitade sig för sin säkerhet och räddning.”

Till råga på allt råkade han tappa sin vattensäck så att det mesta av vattnet rann ut i sanden. Xuanzang var nära att dö flera gånger under sin resa. Detta var den första gången. Han irrade omkring utan vatten i fem dagar och hade lagt sig utmattad i sanden, beende till bodhisattvan Guanyin när plötsligt vinden svalnade och Xuanzang i sitt utmattade tillstånd fick syn på ett andeliknande väsen, flera meter långt, som höll i ett slags hillebard. Anden frågade då Xuanzang varför han låg kvar i sanden istället för att skynda sig framåt med all sin kraft. Xuanzang fick då förnyade krafter och fortsatte snabbt. Efter några kilometer började hans häst att springa i en ny riktning och snart var de framme vid Vildhästkällan. Där stannade de en dag innan de fortsatte mot en mindre källa som visade sig ligga två dagsritter bort.

Vi ska nu inte följa Xuanzang på hela hans färd utan här försöka rekapitulera de viktigaste avsnitten.

Xuanzang anlände efter detta till Gaochang (vid nuvarande Turfan), vars kung var en hängiven buddhist – så hängiven att Xuanzang fick problem när han skulle resa vidare. Kungen ville inte låta honom åka. Till slut lyckades Xuanzang lämna kungariket med ofantliga gåvor och rekommendationsbrev till samtliga kungar och furstar i regionen. Han fick en ordentlig uppsättning vinterkläder och en större grupp tjänare som skulle följa honom på en del av färden. Efter detta reste Xuanzang nästan alltid i större sällskap. Mellan Gaochang och Pamir blev de överfallna åtminstone två gånger av rövare och Xuanzang fick se flera av sina färdkamrater mördade.

Under färden över Pamir dukade nästan hälften av sällskapet under av kyla och laviner, så åsynen av det mer låglänta området på andra sidan bergen torde ha varit välkommen. De var nu i Kirgizistan, vid sjön Issyk Kul, där turkarnas khan hade sitt sommarläger. Xuanzang träffade naturligtvis khanen som imponerades grundligt av den lärde munken och sände med honom rekommendationsbrev.

Xuanzang fortsatte sedan färden rakt västerut ända till Samarkand innan han svängde söderut mot Afghanistan. Där såg han bland annat de omtalade buddhastatyerna vid Bamiyan, som tyvärr förstördes av talibaner för några år sedan. År 630 kunde Xuanzang betrakta dem och skrev i sin *Xiyuji*:

”Nordost om den kungliga staden finns ett berg på vars sluttning en stenstaty av Buddha är placerad upprikt, 140 till 150 fot hög. Dess gyllene färgetoner skimrar på alla sidor och dess dyrbara utsmyckningar bländar ögonen med sitt ljus. Öster om den här platsen ligger ett nunnekloster som byggts av en tidigare kung i landet. Öster om nunneklostret finns en stående staty av Såkyā Buddha, gjord av metallisk sten, och 100 fot hög. Den har gjutits i delar och satts samman och sålunda placerats i helt skick som den står.”

Xuanzang nämnde därefter något ganska tankeväckande:

”Öster om staden 12 eller 13 li bort ligger ett nunnekloster i vilket det finns en staty av Buddha liggande i sovställning, som när han uppnådde Nirvāna. Statyn är 1 000 fot lång ungefär.”

Om detta är korrekt kan det med andra ord finnas en trehundra meter lång liggande Buddha kvar i området – en buddhastaty som klarat sig undan talibanerna.¹

Efter turen i Afghanistan tog sig Xuanzang in i det buddhistiska hjärtlandet via Khyber-passet. Han hade då kom-

mit till det nuvarande Pakistan där han besökte buddhistiska sevärdheter i nuvarande Peshawar och Jalalabad.

Xuanzang tog sig ner till Gangesdalen först efter att ha studerat två år i Kashmir som då var ett viktigt centrum för buddhistiska studier. Buddhismens största lärdomscentrum under denna epok torde dock ha varit Nalanda som samlade buddhistiska munkar från Öst- och Centralasien. Där studerade Xuanzang bland annat sanskrit och logik i flera år. Han studerade också verket *Yoga Sastra* för den mest seniora munken i hela Nalanda – Silhabadra.

Under tiden i Indien gjorde sig Xuanzang så känd att kungen gav honom en vit stridselefant när det var dags att påbörja hemresan via Pakistan och Afghanistan år 643. Elefanten, som tyvärr dog under färden tillbaka, bar en stor del av de skrifter som Xuanzang kopierat under vistelsen i Indien. Den finns avbildad på en fresk i grotta 103, i Dunhuang.

Efter den storslagna hemkomsten år 645 fick Xuanzang det kejserliga uppdraget att sammanställa sina kunskaper om Centralasien och Indien. Detta gjorde han i verket som fick namnet *Da Tang Xiyuji*, eller *Xiyuji* i korthet (ung. En uppteckning från Tang-dynastin om den västra regionen). Verket färdigställdes år 664 och är fortfarande en viktig källa för regionens geografi och historia från perioden ifråga. Tillsammans med biografien som är sammanställd av lärjungen Huili ger den oss också värdefull information om Xuanzang och har utan tvivel bidragit, direkt och indirekt, till att göra honom välkänd både i Kina och utanför.

Det är inte många som hört talas om Faxian och hans resa utanför Kina. Ännu färre torde veta något om Song Yun eller Yi Jings resor. Det kan vara värt att nämna att det finns tiotals dokumenterade resor från Kina till Centralasien och Indien längs Sidenvägen både före och efter Xuanzang.

Xuanzang ägnade återstoden av sitt liv till att översätta delar av de många skrifter han hemfört från Indien.

Myterna och sagoberättarna

Som tidigare nämnts är det mycket som tyder på att Xuanzang och hans resa till Indien varit ett tacksamt tema för professionella sagoberättare under seklen efter hans död – som antytts här ovan hade ju Xuanzang redan hunnit bli mycket känd under sin tid. Värt att nämnas är att över en miljon människor ska ha deltagit i begravningsceremonin enligt Huilis biografi, som för övrigt fick stor spridning i regionen. Man har till exempel funnit ett manuskript av en

översättning till uiguriska som är daterad till 1100-talet.²

Kan man då se vad som inspirerade dessa sagoberättare och Wu Cheng'en? Kan vi kanske till och med se spår av verkliga händelser i *Xiyouji* (*Färden till Västern*)? Jag tror att man kan svara ja på dessa frågor. Här nedan ska vi titta på dem ur olika aspekter. I vissa fall ser vi mycket klara paralleller. I andra fall kan man se hur historieberättare eller Wu Cheng'en utvecklat en detalj från Xuanzangs verk eller ur Huilis biografi. Här tar vi upp några exempel. Det finns många fler.

Namnen på verken

Förutom det faktum att munken i romanen bär samma namn som sin förebild, är kanske det som först slår en betraktare att namnet på romanen ligger mycket nära namnet på Xuanzangs redogörelse för sin resa till Indien – *Xiyouji* 西游记 och *Xiyuji* 西域记. ”En uppteckning över den västliga resan” samt ”En uppteckning över den västra regionen”. Det skiljer bara ett tecken, det andra, och de tecken som skiljer sig ligger nära varandra i uttal. Detta torde vara en allusion till Xuanzangs stora verk och de händelser som ligger till grund för det.

Sandfloden, anden och Sandmunken

I Huilis biografi citeras Xuanzang när han berättar om sin vandring i den del av Gobiöknen som kallades Shahe – Sandfloden – och hur han väcks av en jättelik ande med en hillebard i handen. Anden uppmanar honom att fortsätta framåt i öknen. Detta räddar Xuanzang liv. I romanen finns också Sandfloden – Shahe - med, men nu som en verklig flod. I floden huserar det andeväsen som till slut blir Xuanzangs lärjunge – Sha Wujing – den väldige Sandmunken, som rekryterats av bodhisattvan Guanyin för att skydda Xuanzang under hans färd till Indien. Sha Wujing avbildas ofta med sitt favoritvapen, hillebarden. Med andra ord är det troligt att den ande som beskrivs i Huilis biografi inspirerat till Sandmunken i berättelsen.

Indus och Floden som når till himmelen

När Xuanzang är på väg tillbaka till Kina år 644 kapsejsar sällskapet på floden Indus i nuvarande Pakistan. Många manuskript går förlorade. En del av dem lyckas Xuanzang ersätta, men inte alla. Huili beskriver händelsen på detta sätt:

”Denna flod är fem eller sex li bred. Böckerna, bilderna och medresenärerna hade gått ombord på en båt som skulle föra dem över floden, men Lagens Mästare

korsade strömmen ridande på en elefant. Han hade gett en man i uppdrag att följa med båten för att se efter och skydda böckerna och de olika blomfröerna från Indien. Och nu när båten var mitt i strömmen blandades plötsligt vindarna och vattnet så att vågorna steg, och så att båten, efter att ha kastats våldsamt, nästan uppslukades. Den som vaktade böckerna fylldes av skräck och föll i vattnet men räddades slutligen av passagerarna. Men femtio manuskript av sutrorna och blomfröerna av olika sorter gick förlorade. Förutom dessa lyckades de rädda allt annat.”

Denna händelse har utan tvivel inspirerat till episoden där sällskapet kapsejsar när de färdas över Floden, som når till Himlen, på väg tillbaka till Kina. Nu färdas sällskapet över floden på en sköldpadda som blir vred när den förstår att Xuanzang glömt att fråga Buddha hur länge det dröjer innan den blir återfödd i mänsklig gestalt.

”Sköldpaddan ... kränger till på kroppen och dyker rakt ner i vattnet. Mästaren och hans följe och de heliga skrifterna hamnar i vattnet! (...) Pilgrimen skrattar glatt, utövar sina magiska krafter, grabbar tag i Tangmunken, lyfter honom ur vattnet och sätter ner honom på stranden. Men de heliga skrifterna, kläderna och sadeln är förstas dyblöta.”

Kungamordet i Kunduz och spökkungen i Svarta tuppens rike

När Xuanzang anlände till staten Kunduz dit han bar med sig rekommendationsbrev från kungen i Gaochang, har drottningen precis dött. Kungen gifter efter en mycket kort tid om sig med drottningens yngre syster. Det visade snart att hon och drottningens son inlett ett förhållande, varpå de giftmördar kungen och griper makten i landet. Xuanzang lämnar därefter Kunduz och hur det sedan går får vi inte veta.

Denna händelse kan i viss mån ha inspirerat till berättelsen om spökkungen i Svarta tuppens rike som uppsöker Xuanzang en kväll och vill ha hans hjälp att hämnas. Kungen hade fått hjälp av en daoistisk trollkarl att framkalla regn och blivit så tacksam att han knöt en fostbrödraed med trollkarlen och började behandla honom som en familjemedlem. Plötsligt en dag knuffar trollkarlen ner kungen i en brunn, förvandlar sig till kungen och tar över landet, kungens drottning och alla konkubiner. Ingen ser någon skillnad. Xuanzang lyckas lösa fallet med sina beskyddares hjälp. Det visar sig att trollkarlen egentligen är ett förvandlat lejon som tillhör bodhisattvan Manjusri.

Färden till Västern har också getts ut i serieform. På bilden ses Kung Markatta, Sun Wukong, klippa till Den vübenta demonen, som här har förvandlat sig till en gammal kvinna. I bakgrunden ses fr.v. Sandmunken, Tripitaka (Xuanzang) och Grisen.

Och att det inträffade utgör ett slags straff för kungen i Svarta tuppens rike för att han lät kasta bodhisattvan i floden några år tidigare. Kungen fick ligga som död i brunnen i tre års tid innan Xuanszangs sällskap lyckades väcka honom till liv igen.

Kvinnoriket

I verket *Xiyuji* nämner Xuanzang i korthet ett rike där det bara lever kvinnor.

”Sydväst om Fo-lin, på en ö i havet, ligger de västra kvinnornas kungadöme. Här finns bara kvinnor, inga män; de äger en stor mängd juveler och dyrbara stenar som de utbyter i Fo-lin.”

I *Xiyuji* lyfts denna tråd i i Xuanzangs berättelse och författaren tycks leka med tanken på hur det skulle vara i ett land där alla medborgare är kvinnor – bönder, ämbetsmän och drottning.

”Wukong! Det ligger en stad därframme. Att döma av tjattret från gator och torg måste det vara Kvinnoriket Västra Liang. Här måste ni vara försiktiga och uppträda värdigt. Förträng er lusta och bryt inte mot de regler som gäller för Buddhas lärjungar.”

När de ska få sina resedokument stämplade framkommer det att de kommer från det stora Tangriket och Xuanzang lyckas med nöd och näppe undvika ett tvångsäkten-skap med drottningen i landet.

Durga, kadaverhäxan och andra demoner

År 636 blir Xuanzangs båt bordad av pirater under en färd på floden Ganges. Piraterna lägger genast märke till Xuanzang och finner att han, som munk, skulle vara speciellt lämplig som offer till deras gudinna, Durga. Huili beskriver situationen närmare:

”Dessa pirater dyrkar Durga, en himmelsk ande, och varje år på hösten söker de efter en välväxt man med sköna drag som de dödar, varefter de offerar hans kött och blod till deras gudom (...). Som de såg att Mästaren passade deras syften ... utbytte de glädjefyllda blickar och sade ... denna Sraman (munk) har ädel gestalt och behagliga anletsdrag ... låt oss döda honom som ett offer ...”

Piraterna bygger ett altare vid flodstranden för att offra Xuanzangs kött och munken mediterar intill och tycks acceptera sitt öde. Plötsligt bryter en storm ut, så kraftig att piraterna blir övertygade om att Xuanzang har en mäktig beskyddare varpå de genast släpper honom. Denna händelse är en av de många mirakel som finns beskrivna av Huili.

Händelsen för tanken till bland annat den kvinnliga demonen Kadaverhäxan som traktar efter Xuanzangs kött.:

”Vilken tur! Vilken tur” utbrister hon. ”I åtskilliga år har mina släktingar berättat om en Tangmunk från Landet i öster, som är på väg att hämta Mahayanasektens heliga skrifter. Han är en inkarnation av Den gyllene cikadan och hans gestalt är resultatet av tio generationers andlig utveckling. Den som äter en tugga av hans kött kommer att leva evinnerligen. Äntligen har han kommit hit!”

Som vanligt lyckas dock Kung Markatta rädda sin Xuanzang undan demonerna. Temat med demoner som traktar efter Xuanzangs kött återkommer vid flera tillfällen i *Färden till Västern*.

De goda andarna

Avslutningsvis kan nämnas en passage ur Huilis biografi som kan ha inspirerat till uppkomsten av Xuanzangs lärjungar i *Xiyuji*. Huili skriver att en munk i templet Hushkara i Kashmir drömde att en ängel berättade för honom att det under natten precis hade kommit en munk från Kina som var på väg till Indien för att hämta buddhistiska skrifter och att denne munk följdes av ett antal goda andar vart han än gick.

SLUTNOTER

1. I september 2008 upptäcktes en liggande Buddha som är 19 meter lång i Bamiyan. Se http://news.bbc.co.uk/2/hi/south_asia/7604519.stm.
2. Uiguriska är ett turkiskt språk som talas i Xinjiang.

REFERENSER

Huili (Hwui li) *The Life of Huien-Tsiang* (översatt av Samuel Beal), London, 1911.

Xuanzang ”Xiyuji” (Si-Yu-Ki), i *Buddhist Records of the Western World* (övers. Samuel Beal), London 1906.

Wu Cheng'en, *Färden till Västern*, Vol. 1–5 (i översättning av Göran Malmqvist), Bra Böcker 1995–1996.

Peter Sivam är ...